

Глава двадесет и седма
От **ТЪРГОВСКИ ЗАКОН**

ДОГОВОР ЗА ЗАСТРАХОВКА

Раздел I Общи положения

Определение

Чл. 380. С договора за застраховка застрахователят се задължава да поеме определен риск срещу плащане на премия и при настъпване на застрахователното събитие да заплати на застрахования или на трето ползващо се лице застрахователно обезщетение или парична сума.

Форма

Чл. 381. (1) Договорът за застраховка се сключва писмено като застрахователна полица или друг писмен акт.

(2) Застрахователната полица трябва да съдържа:

1. имената и адресите на страните;
2. предмета на застраховката;
3. покрития риск;
4. срока на договора, както и началото и края на застрахователното покритие;
5. застрахователната сума или начина на изчисляването ѝ;
6. застрахователната премия или начина на изчисляването ѝ, както и сроковете за нейното плащане;
7. датата и мястото на издаване;
8. подписи на страните.

(3) Застрахователната полица в полза на трето лице трябва да съдържа и името или качеството на ползващото се лице.

Преддоговорна информация

Чл. 381а. (Нов, ДВ, бр. 96 от 2002 г.)

(1) Застрахователят е длъжен да предоставя на кандидата за застраховане преди сключването на застрахователния договор информация в подходяща писмена форма за съответния вид застраховка, която трябва да съдържа:

1. търговската фирма на застрахователя;

2. седалището, адреса на управление и адреса на клона, сключващ договора;
  3. покритите рискове, изключенията от покритие, възможностите за изменение на застрахователния договор съобразно одобрените от Агенцията за застрахователен надзор общи условия;
  4. срока и начините за прекратяване на договора;
  5. срока и начините за плащане на премиите, последиците от неплащането, предпоставките и срока за плащане на обезщетение или застрахователна сума;
  6. начините за калкулиране и разпределяне на бонуси, ако има предвидени такива;
  7. откупните стойности и застрахователните суми при изтичане на срока на застрахователния договор - при договорите за застраховки по живот;
  8. при договор за застраховка "Живот", свързана с инвестиционен фонд, да се изброят изчерпателно конкретните инвестиционни фондове, в които могат да бъдат инвестирани средствата;
  9. възможността за намаляване на застрахователното обезщетение спрямо договорената застрахователна сума в зависимост от овехтяването на имуществото по време на срока на договора - при договорите за имуществено застраховане;
  10. процедурите за извънсъдебно уреждане на спорове между страните по застрахователния договор, ако има предвидени такива.
- (2) Застрахователят е длъжен да предоставя следната информация на застрахованото лице през периода на действие на договора:
1. всяка промяна в обстоятелствата по ал. 1, т. 1 и 2;
  2. ежегодна информация за състоянието на бонусите;
  3. постигнатата доходност по видове инвестиционни фондове - при договорите за застраховка "Живот", свързана с инвестиционен фонд.
- (3) Когато застрахователният договор се сключва чрез брокер или застрахователен агент, информацията по ал. 1 се предоставя от тях.

Плащане на първата премия

Чл. 382. Договорът има сила след плащането на първата премия, освен ако е уговорено друго.

Задължение за обявяване

Чл. 383. (1) При сключване на договора застрахованият е длъжен да обяви съществените обстоятелства, които са му известни и са от значение за риска.

(2) За съществени по ал. 1 се смятат обстоятелствата, за които застрахователят е поставил писмено въпрос.

(3) Неотговарянето на въпрос, без да има укриване на съществено за риска обстоятелство, не е основание за недействителност или за изменение на договора.

Съзнателно неточно обявяване или премълчаване

Чл. 384. (1) Ако застрахователят съзнателно е обявил неточно или е премълчал обстоятелството, при наличието на което застрахователят не би сключил договора, ако беше знаел за него, застрахователят може да прекрати договора. Той може да упражни това право в едномесечен срок от узнаване на обстоятелството.

(2) В случая по ал. 1 застрахователят задържа платените премии и има право да иска плащането им за периода до прекратяването на договора.

(3) Ако съзнателно обявеното неточно или премълчаното обстоятелство е от такъв характер, че застрахователят би сключил договора, но при други условия, той може да поиска изменението му. Това право може да се упражни в едномесечен срок от узнаването на обстоятелството. Ако застрахованият не приеме предложението за промяна в двумесечен срок от получаването му, договорът се прекратява с последиците по ал. 2.

(4) Когато в случаите по ал. 1 застрахователното събитие настъпи, застрахователят може да откаже плащането на застрахователното обезщетение или сума само ако неточно обявеното или премълчаното обстоятелство е оказало въздействие за настъпването на събитието.

(5) Ако застрахованият е сключил договора чрез пълномощник или за сметка на трето лице, достатъчно е укритото обстоятелство да е било известно на застрахования или на пълномощника му, съответно на третото лице.

Несъзнателно неточно обявяване

Чл. 385. (1) Ако при сключване на договора обстоятелството по чл. 383, ал. 1 не е било известно на страните, всяка от тях може в двуседмичен срок от узнаването му да предложи изменение на договора.

(2) Ако другата страна не приеме предложението по ал. 1 в двуседмичен срок от получаването му, предложителят може да прекрати договора, за което писмено уведомява другата страна.

(3) Ако договорът бъде прекратен, застрахователят възстановява частта от премията, която съответства на неизтеклия срок на договора.

(4) При настъпване на застрахователното събитие преди изменението или прекратяването на договора застрахователят не може да откаже плащането на застрахователното обезщетение или сума, но може да го намали съобразно съотношението между размера на платените премии и на премиите, които трябва да се платят според реалния риск.

Обявяване на новонастъпили обстоятелства

Чл. 386. (1) По време на действието на договора застрахованият е длъжен да обяви пред застрахователя новонастъпили обстоятелства, за които при сключването на договора застрахователят е поставил писмено въпрос. Обявяването на обстоятелствата трябва да се извърши незабавно след узнаването им.

(2) При неизпълнението на задължението по ал. 1 се прилагат съответно чл. 384 и 385.

Застрахователна премия

Чл. 387. (1) Първата, както и еднократната премия се плащат при връчване на полицата, освен ако е уговорено друго.

(2) Текущата премия се плаща в уговорения срок. При неплащането ѝ застрахователят може да намали застрахователната сума, да измени договора или да го прекрати.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 58/97 г.) Застрахователят може да упражни правата по ал. 2 не по-рано от петнадесет дни от деня, в който застрахованият е получил писмено предупреждение.

(4) Ако е уговорено застрахователното покритие да започне, без да е платена първата премия, застрахователят има право да иска плащането ѝ с лихви за закъснение.

Предотвратяване на вреди

Чл. 388. (1) Застрахованият е длъжен да вземе мерки за предпазване на застрахованото имущество от вреди.

(2) Застрахованият е длъжен да спазва предписанията на застрахователя и на компетентните органи за отстраняване на източниците на опасност за вреди и да допуска застрахователят да прави проверки.

Задължение за съобщаване

Чл. 389. (1) При настъпване на застрахователното събитие застрахованият е длъжен в седемдневен срок от узнаването да

уведоми застрахователя, освен ако в общите условия е предвиден друг подходящ срок.

(2) Застрахованият е длъжен да се погрижи за ограничаване на вредите.

(3) Застрахованият е длъжен да допусне застрахователя за извършване на оглед и да представи поисканите документи, свързани с установяването на събитието и размера на вредите.

Застрахователно плащане

Чл. 390. (1) При настъпване на застрахователното събитие застрахователят е длъжен да плати обезщетението или застрахователната сума.

(2) Застрахователят обезщетява застрахования отделно за разходите, които е направил за ограничаване на вредите, когато е действал с необходимата за случая грижа, дори ако усилията му са безуспешни.

(3) Застрахователят не дължи обезщетение за пропуснати ползи, освен ако е уговорено друго.

(4) Застрахователят се освобождава от задължението си по ал. 1 и 2, ако застрахователното събитие е причинено умишлено от застрахования или от трето ползващо се лице.

(5) Застрахователят не може да бъде задължаван над застрахователната сума.

Застрахователен интерес

Чл. 391. (1) Недействителен е договорът за застраховка, който е сключен при липса на застрахователен интерес.

(2) Договорът се прекратява, ако интересът отпадне по време на неговото действие.

(3) Застрахованият може да иска връщане на платените премии, освен ако е знаел или е трябвало да знае за липсата на интерес.

Давност

Чл. 392. Правата по договора за застраховка се погасяват с тригодишна давност, а по застраховка "гражданска отговорност" - с петгодишна давност от деня на настъпване на застрахователното събитие.

Несеквестируемост

Чл. 393. Не се допуска принудително изпълнение върху застрахователната сума по застраховки "живот" и "злополука", както

Чл. 398. (1) Ако е уговорена по-малка застрахователна сума от действителната стойност на застрахованото имущество и застрахованият предмет погине или бъде повреден, обезщетението се определя според съотношението между застрахователната сума и действителната стойност.

(2) Ако договорът за застраховка е сключен срещу първи риск, обезщетява се пълният размер на вредата, ако тя не надвишава застрахователната сума.

Застрахователно обезщетение

Чл. 399. (1) (Изм. - ДВ, бр. 58/97 г.) При настъпване на застрахователното събитие застрахователят е длъжен да плати застрахователното обезщетение в уговорения срок. Срокът не може да бъде по-дълъг от петнадесет дни и започва да тече от деня, в който застрахованият е изпълнил задълженията си по чл. 389.

(2) Обезщетението трябва да бъде равно на размера на вредата към деня на настъпването на събитието.

Частично погиване

Чл. 400. При частично погиване на застрахованото имущество то се смята за застраховано в размер, равен на разликата между първоначалната и изплатената застрахователна сума.

Прехвърляне на застрахованото имущество

Чл. 401. (1) Ако застрахованото имущество бъде прехвърлено, правоприемникът встъпва в правата по договора, освен ако е уговорено друго.

(2) Правоприемникът е солидарно задължен за неплатената премия до встъпването.

(3) Застрахователят има право да иска премията от праводателя, докато прехвърлянето не му е съобщено.

(4) Застрахователят и правоприемникът могат да се откажат от договора с предизвестие до другата страна, направено не по-късно от 30 дни от узнаването за прехвърлянето.

Встъпване в правата на застрахования

Чл. 402. (1) С плащането на застрахователното обезщетение застрахователят встъпва в правата на застрахования срещу причинителя на вредата.

(2) Ако лицето, причинило вредата, е съпруг, възходящ или низходящ или негов съпруг, както и ако принадлежи към домакинството на застрахования, застрахователят има правата по ал. 1, ако то е действало умишлено.

(3) Застрахованият е длъжен да съдейства на застрахователя при упражняване на правата му срещу причинителя на вредата.

(4) Ако имуществото на причинителя на вредата е недостатъчно, застрахователят се удовлетворява след застрахования.

Застраховка срещу рисковете по превоза

Чл. 403. (1) Договорът за застраховка при сухопътни, въздушни и речни превози покрива всички рискове, на които е изложен превозваният товар, освен ако е уговорено друго.

(2) Превозваните товари могат да се застраховат до пазарната цена, която имат в местоназначението.

(3) Договорът за застраховка влиза в сила с предаването на товара за превоз и продължава до предаването му на получателя, включително и при претоварване и складиране, освен ако е уговорено друго.

(4) Застрахователят не покрива рисковете след прекъсване на превоза или отклонение от пътя, освен ако е уговорено друго.

(5) Ако получателят по превозния договор приеме товара, преди да са установени вредите, застрахователят не дължи обезщетение.

(6) Ако повредите не са могли да се забележат външно при получаването, а са установени след това, но в срока според правилата за съответния вид превоз, застрахователят дължи обезщетение само ако получателят му изпрати съобщение, но не по-късно от петнадесет дни от получаването на товара.

Абонаментна застраховка

Чл. 404. (1) С договора за абонаментна застраховка се предвижда обхващане на правата на застрахования за определен срок.

(2) Застрахованият е длъжен да уведоми предварително застрахователя за застрахованото имущество за всеки отделен случай по ред, предвиден в договора. В тези случаи по искане на застрахования застрахователят е длъжен да издава отделен документ.

(3) Всяка от страните може да прекрати договора с писмено предизвестие от един месец, освен ако е уговорено друго.

Раздел III

Застраховка "гражданска отговорност"

Определение

Чл. 405. С договора за застраховка "гражданска отговорност" застрахователят се задължава да покрие в границите на определената в договора сума отговорността на застрахования за причинените от него на трети лица имуществени и неимуществени вреди.

Съобщаване

Чл. 406. (1) Застрахованият е длъжен в седемдневен срок от узнаването да съобщава на застрахователя обстоятелствата, които биха могли да доведат до възникване на гражданска отговорност. В същия срок застрахованият е длъжен да уведоми застрахователя за предявените срещу него искове или за плащанията, които е извършил.

(2) При предявен иск от увредения застрахованият е длъжен да иска привличане на застрахователя в процеса.

Пряк иск

Чл. 407. (1) Увреденият, спрямо който застрахованият е отговорен, има право да иска обезщетение пряко от застрахователя.

(2) Застрахователят отговаря спрямо увредения и когато застрахованият го е увредил умишлено. В такъв случай той има право на обратен иск срещу застрахования за това, което е платил на увредения.

(3) Застрахователят може да прави възраженията, които произтичат от договора и от гражданската отговорност на застрахования, с изключение на възраженията по чл. 389.

Спогодба

Чл. 408. Спогодбата между увредения и застрахования, както и признаването на задължението на застрахования имат действие за застрахователя, ако той ги одобри.

Право на застрахования

Чл. 409. Застрахованият има право да иска от застрахователя застрахователното обезщетение, ако е удовлетворил увредения.

Раздел IV

Застраховки "живот" и "злополука"

Предмет на договора

Чл. 410. Договорите за застраховка "живот" и "злополука" се сключват срещу събития, свързани с живота, здравето или телесната цялост на застрахования или на трето лице.

Застрахователна сума

Чл. 411. (1) При настъпване на застрахователно събитие или на определени в договора условия застрахователят е длъжен да плати застрахователната сума, чийто размер е определен в застрахователния договор.

(2) Застрахованият или третото ползващо се лице имат право на застрахователна сума и в случаите, когато онзи, който е причинил вредата, е длъжен да обезщети застрахования или вече го е обезщетил, както и ако застрахованият е получил заплащане по друг застрахователен договор.

(3) При застраховката "живот" или "злополука" застрахователят, който е платил застрахователната сума, не може да встъпи в правата на застрахования срещу лицето, причинило събитието.

Застраховка върху живота на трето лице

Чл. 412. (1) Договорът за застраховка "живот" или "злополука" върху живота на трето лице има сила само ако е сключен с писменото му съгласие. Това правило не се прилага за съпруг, низходящ или възходящ.

(2) Третото лице по ал. 1 може винаги да се противопостави писмено пред застрахователя, който е длъжен да прекрати договора.

(3) Недействителна е застраховката в случай на смърт на третото лице под четиринадесет години, както и на недееспособно лице. Застрахователят е длъжен да върне получените въз основа на такъв договор премии.

(4) Ако застрахованият почине преди третото лице, договорът се прекратява, освен ако е уговорено друго.

(5) В случая по ал. 4, ако застраховката "живот" се поддържа поне две години, застрахователят е длъжен да заплати на наследниците на застрахования или на третото ползващо се лице премийния резерв по застраховката.

Взаимни застраховки

Чл. 413. (1) Договор за взаимно застраховане могат да сключат съпрузи, лица в родствена връзка и съдружници в дружество по чл.

357 от Закона за задълженията и договорите, както и съдружници в събирателно дружество.

(2) При развод взаимните застраховки се разделят. Това правило не се прилага, ако договорът е сключен в полза на дете от прекратения брак.

Застраховка "живот" и "злополука" в полза на трето лице

Чл. 414. (1) При сключване на договора за застраховка "живот" или "злополука", както и по всяко време на действието му, застрахованият може да определи третото ползващо се лице.

(2) Ползващото се лице трябва да даде своето писмено съгласие, ако застраховката е върху живота на трето лице.

(3) Когато договорът за застраховка е сключен в полза на децата на застрахования, ползващи се лица са и децата, родени след сключването на договора, освен ако е уговорено друго.

(4) Ако договорът за застраховка е сключен в полза на съпруг на застрахования, правото принадлежи на лицето, което се намира в брак със застрахования към деня на настъпването на събитието, освен ако е уговорено друго.

(5) Когато ползващите се лица са няколко, те имат равни права, освен ако е уговорено друго.

(6) Ако третото ползващо се лице почине преди застрахования, застрахователната сума се изплаща на застрахования.

(7) Третото ползващо се лице губи правата си по договора, ако умишлено е причинило застрахователното събитие.

(8) Ако кредиторите на застрахования отменят застрахователния договор, третото ползващо се лице отговаря до размера на получената сума, но не повече от платените премии.

Право на третото ползващо се лице

Чл. 415. (1) Застрахователната сума не влиза в наследствената маса на застрахования, даже когато за ползващи се лица са определени наследниците му.

(2) Ако ползващото се лице е наследник, то има право на застрахователната сума, дори ако се откаже от наследството.

Исключени рискове

Чл. 416. (1) Застрахователят се освобождава от задълженията си по договора, ако:

1. преди да е изтекла една година от сключването на договора, застрахованият умишлено се самоубие;

2. нараняването, увреждането на телесната цялост, изгубването на работоспособността или смъртта последва при извършване на престъпление от общ характер от застрахования;

3. смъртта е настъпила при изпълнение на смъртна присъда;

4. смъртта е настъпила при война или военни действия, освен ако е уговорено друго.

(2) При застраховка "живот", ако премиите са платени най-малко за две пълни години, застрахователят плаща на наследниците на застрахования или третото ползващо се лице премийния резерв по застраховката.

Плащане на премията

Чл. 417. (1) Ако застрахованият по застраховка "живот" не плати някоя дължима премия, застрахователят няма право да търси заплащането ѝ по съдебен ред.

(2) Застрахователят е длъжен да покани писмено застрахования да плати премията в срок, който не може да бъде по-малък от един месец от получаването на поканата.

(3) Ако премията не бъде платена, застрахователят може да намали застрахователната сума до размера на откупната стойност, когато премията е платена поне за две години. В противен случай застрахователят може да развали договора.

(4) Ако застрахователното събитие настъпи преди намаляването на застрахователната сума или развалянето на договора при условията на ал. 3, се смята, че застрахователната сума е намалена или че договорът е развален.

Право на откуп

Чл. 418. (1) При застраховка "живот" по искане на застрахования застрахователят е длъжен да плати откупната стойност на полицата, ако от началото на застраховката са изминали поне две години и премиите са плащани редовно.

(2) В полицата трябва да бъдат посочени условията, при които застрахованият може да иска заплащане на откупната ѝ стойност, както и начинът, по който тази стойност се начислява.

(3) Ако застраховката е сключена в полза на трето лице и то е заявило, че приема уговорката в негова полза, право на откупната стойност има третото лице.